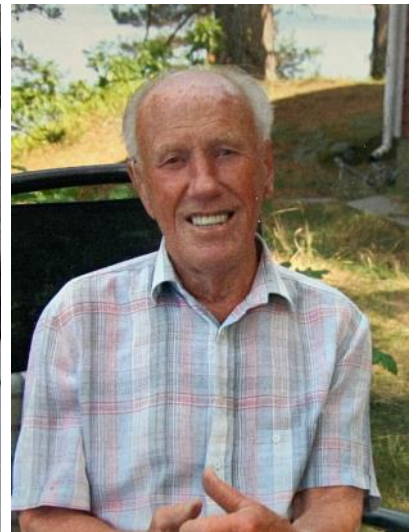

Hvem var Rolf Holth? (1922-2014)

Roger Pihl

Da jeg en vårdag i 2006 leste at Rolf Holth hadde skrevet en bok som het «Fra gasbind til stengun» om Milorgtropp 300/13132 ble jeg nysgjerrig. Jeg er vokst opp på Oppsal, et steinkast unna der én av de falne i troppen vokste opp, Adolf Bogstad. Og som oppsalspeider i 14 år har jeg ikke tall på hvor mange ganger jeg har vært innom milorgstøtten på Sarabråten. Følgelig var jeg nødt til å gjøre et forsøk på å få tak i boka, vel vitende om at den ble utgitt så tidlig som i 1947. Men, det er jo det vi har antikvariat til, ikke sant? Jeg kastet meg ivrig ut i en jakt blant byens bruktbokhandlere uten å finne sporstoffer av boka. Men, heldigvis har vi internett også, og på et antikvariat i New York fant jeg den, av alle steder. Hvordan boken hadde kommet seg over havet kan vi spekulere i, men for 250 kroner kom den tilbake til hjemlandet. Godt pakket inn i bobleplast.

Det første jeg måtte gjøre, var å få boken signert, og Rolf hadde ikke det minste imot å utføre oppdraget. Ja, jeg fikk en lang prat, en kopp kaffe med tilhørende småkaker på kjøpet hjemme hos ham i Promenaden. Jeg tror rett og slett han ble glad for å se boken, 59 år etter at den forlot trykkeriet. Og ikke minst var han litt overrasket over at boken fortsatt var i omløp.

Men hvem var egentlig Rolf Holth?

Bryn vels 100-års jubileumsbok har en presentasjon av Brynungdommen og Milorg, men selv om boktittelen til Rolf Holth virker begivenhetsrik, var virkeligheten litt mindre dramatisk. «Det er viktig å huske at alt skjedde svært gradvis,» sier Rolf Holth i artikkelen, «Vårt ønske var opprinnelig bare å opprette og bemanne en førstehjelpsstasjon. Det at vi til slutt ble bevæpnet med maskinpistoler, var en naturlig følge av det som skjedde rundt oss. Vi var unge og fulle av overskudd og livslyst og ønsket primært å hjelpe til der behovet var størst.» Men tross alt, krigen utgjorde bare fem år av hans nittitoårige liv, og dette er et forsøk på å fortelle litt om de øvrige åttisju.

Moren til Rolf, Dagmar, giftet seg tidlig med Paul og sammen bygget de seg et hus i Promenaden. Deres første barn var en gutt som døde bare noen måneder gammel fikk navnet Rolf, så da «vår» Rolf ble født var det kanskje naturlig å gi ham samme navn. I hvert fall nesten, for han fikk også mellomnavnet Samuel.

Dagmar og Paul var pinsevenner og pinsevenner var ikke noe Pauls svigermor var særlig begeistret for. Bryn var riktignok et religiøst område, men folk sto i helst statskirken eller Indremisjonen, så både pinsevenner eller katolikker ble uglesett. Med tiden skjønnte naboene at Dagmar og Paul var hyggelige folk til tross for at de var pinsevenner. Smått om senn ble de godtatt. Paul jobbet i et forlag eiet av pinsevevnerne, så inntektene var ikke all verden, likevel fikk de bygget seg et hus i Promenaden der Rolf vokste opp sammen med sine to yngre søstre.

Alle ungene ble satt tydelige krav til, både med bidrag i husarbeidet. Paul døde da han var bare litt over femti år gammel, mens Dagmar ble godt over nitti år.

Dagmar ærgjerrig, hadde en vilje av stål og sto på sent og sto på sent og tidlig for å gi barna en god utdanning. I tillegg til utdannelsen var speiderbevegelsen viktig og Rolf begynte i speideren så snart han var gammel nok. Her ble han flasket opp med friluftsliv, hvilket var den delen av speidingen som tiltalte Rolf aller mest. Han forble en ivrig friluftsmann og overnattet ute i telt til han var godt over åtti år. Og helst sammen med hunden. Oppveksten og speidertiden lærte ham en streng nøkternhet, Norge var et fattig land og kampen for å få endene til å møtes satte varige spor. Fiske og bærplukking var ikke bare hyggelig, det var også et høyst nødvendig tilskudd til husholdningen.

Politi, speider, fotograf og familiefar

Rolf ble tidlig ivrig opptatt av å fotografere, og fotograferte i det som het 35 mm halvformat selv om større rullefilm var langt vanligere på den tiden. Da fikk han dobbelt så mange bilder ut én og samme filmkassett, hvilket kunne være et uttrykk for nøkternheten som preget ham, eller rett og slett at han likte det odde formatet. Det var lett å bære med seg. Han fotograferte helst dias, men tok også svart/hvitt-bilder som han fremkalte i mørkerommet i kjelleren. På fødselsdagen hans 19. november hvert år hadde han lysbildefremvisning, der alle fikk ta del i året som hadde gått siden forrige lysbildefremvisning. Han hadde kameraet med seg støtt og stadig og fotograferte det aller meste, særlig motiver fra eller med tilknytning til Østmarka. Nettopp denne fotoiveren har bidratt til en betydelig dokumentasjon av stort og smått fra brynområdet,

ikke minst fra okkupasjonstiden. Mange av bildene er blitt tilgjengeliggjort i Østensjø lokalhistoriske bilder.

I Norge startet speiderarbeidet allerede i 1909, bare to år etter at Robert Baden-Powell hadde grunnlagt bevegelsen i Storbritannia i 1907. Norges Speidergutt-Forbund ble stiftet i 1911. Under andre verdenskrig ble de eksisterende speiderorganisasjonene lokalt og nasjonalt tvangsoppløst av de norske NS-myndighetene høsten 1941, deres eiendeler ble konfiskert og medlemmene ble pålagt å innlevere sine uniformer og distinksjoner.

Ved krigsutbruddet var det mange som så for seg at Norge kunne komme til å bli en arena for omfattende stridigheter. En åpenbar mulighet var et massivt angrep fra England som ville føre til et høyt antall sårede og et stort behov for førstehjelp. På Bryn fantes det en velfungerende speidertropp. Speidervirksomheten her ble opprettet i 1926, ble godt utviklet i 1930-årene og hadde i 1940 blant annet to seniorpatruljer. I april og mai 1940 tok speidergruppen ansvaret for å etablere en kombinert førstehjelpsstasjon og brannobservasjonspost på Nordre Skøyen hovedgård. Rolf så på dette som en naturlig fortsettelse av speiderarbeidet, hvor de fikk muligheten til å omsette i praksis den kunnskapen de hadde skaffet seg. Sanitetsstasjonen ble etablert i forståelse med okkupasjonsmakten, men etter hvert ble det tydelig at en alliert invasjon ikke kom, stasjonen ble nedlagt og speidergruppen dannet etter hvert det som ble milorggruppe 13132. Fortellingen fortelles altså i Rolfs bok «Fra gasbind til stengun» og som kan lånes på Deichman eller leses på Nasjonalbibliotekets nettside nb.no. Dessuten finnes den på enkelte antikvarier for rundt 500 kroner.

Milorgungdommene fra Bryn fortsatte å møtes etter krigen, og kameratskapet ble vedlikeholdt gjennom milorgforeningene. Rolf sa selv at «Alle var vi glade for at krigen var over, vi gledet oss til hurtigst mulig å komme over i en sivil jobb.»

Rolf ville hjelpe andre samtidig som han skulle komme seg opp og fram, skaffe seg en utdanning og få seg god og trygg jobb. Han var alltid tjenestevillig og bidro der han kunne. Rolf utdannet seg til politi og etter hvert tok han også juridisk embetseksamen. Han giftet seg tidlig med den fem år eldre Ellen som var utdannet sykepleier. Faren til Ellen var kirketjener i Østre Aker kirke og var aktiv i motstandsbevegelsen, han også.

Rolf og Ellen bodde hos hennes foreldre i Drengestua på prestegården, det vesle huset som ligger mellom presteboligen og låven. De hadde ikke store leiligheten, bare ett rom, og her fikk de datteren Ranveig. De to andre barna, Gunnar og Kari, ble født etter at Rolf og Ellen hadde bygget huset i Promenaden.

Rolf hadde masse energi og jobbet iherdig for Breidablikk i alle år. Brynspeiderne tilhørte opprinnelig Norges Speidergutt Forbund, men gikk over til KFUM som bygget Breidablikk. Han gjorde en formidabel innsats for jentespeiderne og bygget om mer eller mindre alene, speiderhytta på Rausjø. Han måtte fløte plankene over vannet og bære dem opp til hytta, for det verken fantes eller finnes vei. Så lenge han var i stand til å gå stien bort til hytta, drev han med vedlikehold i tillegg til å være ansvarlig for regnskapet til Breidablikk. Nøysomheten som han hadde vokst opp med fulgte ham hele livet, han forsøkte gjerne å få ting gratis og prutet alltid, noe som ofte kom brynspeiderne til gode.

Da Rolf ble ansatt i Politiet fikk han politihund. Den første av dem fikk navnet Tom. Rolf var svært dyrekjær og kunne ikke se for seg et liv uten hund, en begeistring Ellen ikke delte i samme grad. Det ble uansett hunder mer eller mindre sammenhengende i alle år, og helst schæfere. En schæfer var dessuten en god barnevakt, for ingen tok sjansen til å gå bort til en ukjent schæfer. Rolf hadde hund helt til han fikk slag for annen gang, og da han måtte gi den fra seg, mistet livet mye av innholdet.

Alle feriene ble brukt til camping og ungene ble trukket med. Hver morgen skulle det morgenbades, uansett hvor kaldt eller vått det måtte være. Rolf var oppdratt til å være tøff, moren hans seig og taklet det meste. I en alder av 94 år ville hun operere hoften, men legene mente hun var for gammel og ville ikke ta sjansen. Hun svarte dem at det spilte ingen rolle om hun døde under operasjonen, for hun ønsket ikke å leve videre med hoftesmertene. Opera-

sjonen gikk bra. Og slik Rolf hadde blitt oppdratt, oppdro han sine unger, han var like tøff mot dem som han var mot seg selv.

Rolf og Ellen bygget etter hvert sitt eget hus på tomten i Promenaden og delte det med Ellens foreldre, som bodde i annen etasje. I tillegg leide de ut ett rom i første etasje, så det var ikke rare plassen tilbake, målt etter dagens standard. Men det forteller sitt om den tidens nøkternhet.

Rolf kjørte bil og den første bilen hans hadde åpent svigermorsete. Han var interessert i biler slik de fleste menn var, de snakket bil og de skrudde bil. Han importerte selv en stor og tung bil fra Japan, en Nippon stasjonsvogn. Nippon het opprinnelig Tokyu Kurogane og var en av de første bilprodusentene i Japan som i 1962 ble fusjonert med Nissan. Det var få om noen andre med tilsvarende bil som Rolf, så kanskje han var den første Nissaneieren i Norge? Han kjøpte alltid litt ukurante biler, for da fikk han alltid en god pris. Morris Marina, for eksempel.

Hadde en også knøttliten båt på 10-12 fot som han bygget selv. Fremdriften ble besørget av en 3 hesters Johnson påhengsmotor.

Etter hvert ble han underdirektør i Statens vegdirektorat og deretter eiendomsdirektør i Statens eiendomsdirektorat, stillinger som absolutt ga ham salt til maten uten at han av den grunn ga slipp på nøkternheten. I kraft av sin stilling hadde han mange møter med Olav Thon, og på det nivået var det helt vanlig med lunsjmøter på kafé eller restaurant. Så ikke da Rolf en gang skulle ha møte med Olav Thon på sitt eget kontor, da kom Thon til dekket bord med hjemmebakket brød, geitost og hjemmelaget bringebærsyltetøy. Det likte Olav Thon godt, det enkle var akkurat i hans ånd, selv om Staten nok hadde betalt for en lunsj ute.

Han reiste mye i jobben i tillegg til at han hjalp venner, naboer og andre som hadde behov for det, og deltok mye i frivillig arbeid. Familien kunne nok sett mer til ham, og når det kom til husarbeid hadde Rolf valgt å vaske opp for hånd som sin oppgave. Oppvaskmaskin kjøpte han aldri.

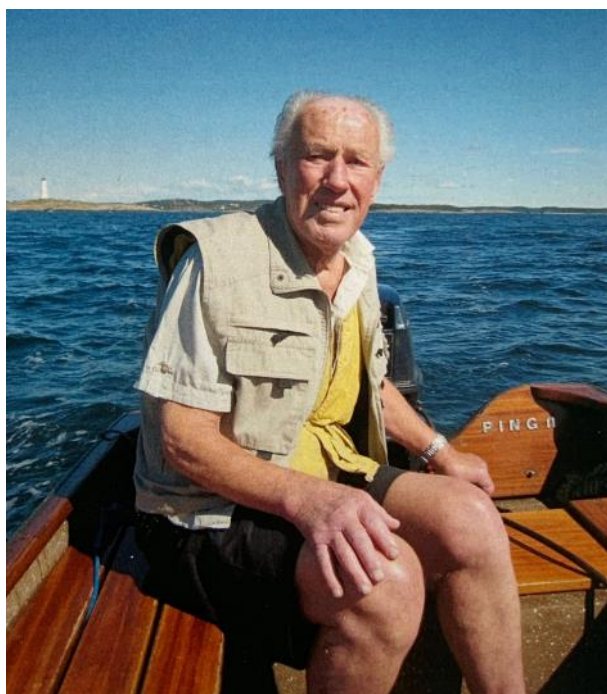
En av Rolfs større oppgaver var å finne ut hva som skulle skje med Hoveleiren. I 1941 ble Hove ekspropriert av den tyske okkupasjonsmakten. Stedet hadde da hovedsakelig vært brukt til dyrking av blant annet poteter siden 1700-tallet. Militærleiren ble anlagt av tyskerne i 1941 med både betalt og tvungen arbeidskraft. Leiren var i begynnelsen rekruttskole for luftvernartilleri. I 1944 ble 14. avdeling av Luftnachrichtenregimentet overført til Hove leir. Styrken utgjorde en viktig del av luftvarslingssystemet langs Atlanterhavsvollen. Etter krigen ble leiren

overtatt av det norske forsvaret. Luftforsvarets rekruttskole for luftvernartilleriet hold til her frem til 1964. Etter at forsvaret hadde forlatt leiren, fungerte den som sommerleir for ulike interesseorganisasjoner. I 1967 blant annet som politisk sommerleir for Sosialistisk Ungdomsfylking (SUF) og AKP (m-l).

Rolf var ikke bare god til å prute, han var ganske tøff i forhandlinger og ga seg sjelden eller aldri. Han var flink til å formulere seg skriftlig, men han var også stam uten at det affiserte ham det minste. Det å stamme var nok egentlig en fordel i forhandlinger, fordi motparten fikk en tendens til å undervurdere ham av den grunn. Det var nok mange som fikk seg en overraskelse over at det overtaket de trodde de hadde, var en illusjon.

Familien tilbrakte mange sommerferiene på Hove, en fin kombinasjon med å utvikle området til allmenheten.

1. juni 1991 ble Rolf Holth tildelt Kongens Fortjenstmedalje i gull.

Kilder:

- Ranveig Holth
- Marit Walløe
- Bjørn Lilleng
- «Bryn vel 100 år» av Bjørn Lilleng, Inger-Björg Stenvik, Knut Strøm og Roger Pihl.

Bilder:

- Private